

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| de que eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Septimi. De iis, qui eleemosynam donare possunt, vel non possunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

gitant, certè in alios, qui indigent, & nõ recusant, erogare. Quamquam, vt antè dictum est, nõ tenetur huic vel illic præcisè; sed isti, vel illi, vel alteri, cui ipse voluerit, impertiri. Aliud proinde est, iuri suo sponte renunciare; aliud, quod iustè non potes, iniustè retinere. *P A T E T* ergo, præceptum eleemosynariũ non eos solũ obligare, qui incidunt in extremè, vel quasi extremè egentes; verũ eos etiam, qui absolute superflua possident: siue eiusmodi possessores manuum labore, ingeniũue industria vitam tolerant; siue ex ciuilibus aut Ecclesiasticis censibus victitent; Hoc enim ad rem, de qua hũc agitur, impertinens est.

De iis, qui eleemosynam donare possunt, vel non possunt.

CAPVT SEPTIMVM.

VNUMQUEMQUE ex iis rebus, quarum legitimum dominium, plenamque ac liberam administrationem habet, (nisi forsan peculiari aliqua lege patrięe statuto, aut consuetudine inhibeat) munus vel eleemosynam donare posse, extra controuersiam est. Quòd si verò alterutrum horum defuerit, neutrũ iure poterit. Perpicuum est enim, pueris sub tutoribus adhuc agentibus, mentẽue captis, vel aliã rationis vsura destitutis grandes eleemosynas, aut alias non leuis momenti abalienationes facere, potestatem non esse: Non quòd veri proprii; eorum, quæ donant, vel alia ratione abalienant, Domini non sint; sed quòd ob rationis infirmitatem, legitimam eorum, quæ in pauperes exponunt, vel alio modo distrahunt, administrationem non habeant.

Æ Q U E certum est maiestatis reos, cæterosque, quorum bona propter delictum fisco addicta sunt, abalienandi ius non habere; non quòd eorum, quæ abalienant, vsq; ad iudicis sententiam, factiue declarationem, curam & administrationem nõ habeant; habent enim; sed quòd propter admissum crimen, legitimo eorum, quæ donant vel administrant, dominio careant. Quare lata iam condemnationis sententia, quæcunque iam inde à conflato crimine abalienauerant, ad fiscum reuocantur. Fateor tamen, eam reuocationem legum externarũ sæueritate magis niti, quàm diuino aut naturali iure.

PORRO

Quis ex eo, cuius dominũ & administrationem habet, munus vel eleemosynam donare potest.

Pueri cæteriue rationis vsura destituti abalienare non possunt.

Cur maiestatis rei donare vel abalienare iure non queant.

Qui ex propriis
non potest, ex
alienis extremè
miseris opè fer-
re potest.

PORRO autem, ut vnusquilibet ex absolutè propriis, hoc est, ex iis, quorum veram proprietatem, legitimamq; administrationem habet, eleemosynam vel munus quodcunq; erogare potest; ita quilibet quoque, si propriis destituatur, ex alienis iis opè ferre potest, quos extrema egestas exercet: siue ea iam tum primùm accipiat; siue antè iam accepta apud se retineat. Causæ, cur iure id fieri queat, expositæ sunt iam antè; Verùm qui tantum in bonis habet, quantum ad submouendam extremè egentis miseriam citra propria vitæ incommodum sat est, is rem alienam, in scio Domino, contrectare nullo modo debet; sed neque citra peccatum quoque contrectare potest. Imò qui id faceret, bis quodammodo peccaret; semel alienum inuito Domino inuadendo; iterum inuasum et iam per vim vel fraudem occupatum, quasi proprium in alios distribuendo.

AT esto, inquis, non deceat, nec liceat quoque totum id alteri adimere, quo extremè egenti succurratur, si propria, quibus præsens necessitas depellatur, ad manum sint; licitum tamen videri queat, posteaquã quotam, quæ me contingebat, ex proprio exolui, reliquum aliis adimere, qui æquè, vel magis quoque beneficium illud præstare tenebantur, ac ego. Casum hîc propositum tali exemplo illustro. Sit aliquis è fidelium cœtu à Paganis vel Mahometanis captus, qui, nisi redimatur, omnino sit perimendus, vel certè grauissîma vexatione ad fidei desertionem tandem deducendus. Liberationis nomine à piratis exiguntur 80. ducati, quos captus ille, quòd nihil in re, parum aut in spe habeat, numerare nequaquam potest. Ad sunt quatuor opulenti mercatores, qui citra vllam status sui imminutionem, aut rei familiaris incommoditatem, infelicem illum à vitæ salutisq; periculo liberare poterant, & meritò quoq; liberare debebant: Verùm quia tres ex illis magis amant nummum, quàm proximum, nolunt quicquam, neq; per modum doni, neq; per viam mutui ad illius liberationem conferre. Ego verò, qui vnus ex quatuor reliquus sum, ne extrema illa calamitas fratrem opprimat, totum precium solus soluo, cum tamen pro mea portione 20. tantum numerare debuisssem: Siquidem tres reliqui æquè obligabantur, atq; ego, & fortè magis; quia magis abundabant. Cur ergo clanculum, vel alio modo id illis adimere, mihi non liceat, quod illorum nomine?

mine perfolui? Ademi enim illud tantum, quod illi iure tenebantur donare; cuiusque proinde acceptionem, si non elcito, debito sane actu probare debebant.

Non est istud licitum, neque rationi quoque satis consentaneum. Nam ut aliena rapere non licet, quod priuatam necessitatem expleas, modò propria in promptu sint, unde id facias; ita si ex proprio peculio hunc vel illum extremè laborantem subleuare potes, aliena, quò eundem subleues, inuadere nequaquam debes. Quòd autem iure istud fieri non queat, aliud nihil in causa est quàm lex, quæ, ne aliena Domino non absque ratione inuito contractes, seuerissimè prohibet. Cùm is ergo, qui hic aliena inuadit, habeat propria, quibus, si vellet, pauperi subuenire posset, meritò rei ablata Dominus censetur inuitus. Quare falsò asseretur, Dominum in eiusmodi ablationem consensisse actu debito, etsi non elcito. Haberet id locum, si is, qui abstulerat, non habuisset propria, quibus extremè miserum subleuaret. Verùm quia propria habuisse ponitur, sicut illi non licuit singulis adimere totum, sic nec partem quoque; par enim, quantum ad eam rem attinet, totius & partis est ratio. Paucis, si priuata autoritate id extorquere liceret, quòd alius iure debebat; vel eam pœnam irrogare, quam iudex reo secundum leges inferre debebat: liceret furem suspendere, quem prætor vel iudex pecunia corruptus, liberum dimisisset. Sic quoque liceret Socrati pecuniam subducere, subductamque Platoni, cui Socrates debebat, neque facere tamen satis volebat, assignare, & alia multa eiusmodi tentare; quòd nemo sapiens facile concesserit. Orirentur hinc enim ingentes in Reipublica & Ecclesia turbæ, plurimæque hominum cædes & iniustæ expropriationes.

Quid si dum vnus alterius officium præstolatur, nullus ex illis quatuor misero illi capto, vel alteri cuiunque in simili miseria constituto, opem ferat, & ille interim in ea calamitate mortem oppetat, vel fidei iacturam faciat? Sanè si nullus ex illis succurrit, singuli fraternæ salutis apud Deum tenebuntur rei: Quandoquidem singuli citra vilius propriæ vitæ, aut personæ incommodum infelici illi subsidium adferre poterant, & iure adferre debebant; cùm istud autem non fecerint, conqueri non possunt, si fratris mortem Deus illis imputauerit. Commendauit enim vnici-

H que

Non licet alienum inuadere, si proprium adsit, quo extremam inopiam subleues.

Non licet priuata autoritate extorquere, quòd alius iure debet, aut pœnam inferre, quam alius iuste promeritus est.

Tot iuris interpretatione occido, quot in vita conseruare queo, & non conserua.

que proximi sui causam, seuerè que exigit, vt id aliis præstemus, quod nobis iure præstari vellemus. Quamobrem si decem pluresue inedia, vel nuditate, vel alia miseria de vita periclitari animaduerto; neq; vlli tamen ex omnibus opem fero, cum aliquibus tamen queam, tot iuris interpretatione occido, quot pecunia, vel opera mea in vita conseruare poteram, & non conseruo: Habetque id locum non solum in siti, aut fame, aut nuditate; sed in alio quouis vitæ discrimine. Vnde si quos in hostium vel latronum manus incidisse video, ex quibus prece vel precio, vel ferro quoque aliquos eruere quiuero, etsi non omnes, si hinc cessauero, tot indirectè trucido, quot liberare poteram, & non libero.

Sarius est pauperis causam DEO committere, q̄ illius causa turbas ciere.

Roman 7.

QUAMVIS ergo, vt rem hanc paucis absoluam, omnes & singulos fame, vel frigore, vel alio incommodo pereuntibus, aut grauius alioqui de vita periclitantibus, necessaria vitæ præsidia administrare oporteat; Qui quidem ex propriis possunt, ex propriis; qui verò hinc non possunt, vndeunque aliunde, pace semper, & publica ædificatione seruata; (præstat enim, pauperis sortem diuinæ prouidentia committere, quàm magnas illius causa turbas excitare; maximè cum DEVS per eiusmodi cruces, electos suos quandoque soleat exercere,) attamen extra illum extremæ egestatis articulum, nulli fas est, pauperum causa, aliena contrectare. Nam, vt Apostolus rectè monet: *Non sunt facienda mala, vt ueniant bona.* Res autem iniusta & mala, magnisque periculis plena est, alterius bona per vim vel fraudem inuadere. Quomodo ea apertè inuadunt, qui citra extremam necessitatem inuadunt. Imò nec tunc quoque iustè inuaderent, si propria adessent, quibus eiusmodi necessitati obuiam ire possent.

Monacho peregrè agenti in re eleemosynaria

QUAPROPTER nisi tacitus, vel expressus consensus adfit, non licet seruis, de dominorum; neque liberis, de parentum; neque vxoribus de maritorum; neque subditis de Principum suorum facultatibus eleemosynam facere. Sed neque monasticen quoque professo, Abbate in scio, stipem in pauperes erogare licet. Liceret id tamen, si negotiorum, aut studiorum causa, aut religionis ergò apud exteros ageret; neque enim verisimile sit, per monasticas functiones id ea in re interdictum esse monacho, vel alteri cuiunque religiosorum hominum familia adscripto,

pto, quod aliis honestis viris, quibus cum vnà viuunt, cum virtute, & merito exercere licet. Præsertim cum ex piorum hominum beneficio vitam tolerant, peculiari quadam ratione ad eleemosynarum largitionem obligari videantur.

aliisque simili-
bus licet, quod
cæteris honestis
viris.

CAETERVM quæ de famulis, ancillis, liberis, matribusfamiliâs, aliisque hîc cognatis hoc loco proponuntur, ea non ea religione accipienda sunt, quasi nihil ipsis ex heri, parentis, mariti, vel alterius coniuncti rebus eleemosynarum gratia attingere liceat: Semper enim licuit & licebit, nisi expressè inhibeat, quod tamen fieri non deberet, micæ, quæ de Dominorum mensa cadunt, hoc est, minuta quædam hinc inde corradere, collectaque pro ipsorum qualitate, vel quantitate, inter plures paucioresue distribuere. Quod si qui sunt, qui Dominorum consensum ad tantillam rem necessarium ducunt, cogitent hi, consensum necessarium hîc non deesse: nam etsi desit fortè expressus, adest tamen tacitus, vel certè debitus, qui sat est ad factum eiusmodi ab omni iniquitate excusandum. Quis enim, nisi summè morosus, omnemque humanitatem exutus, ægrè ferat, id inter ostiantim vitæ præfidia mendicantes distribui, quod & nihil ferè erat, & fortè perituum erat? Si qui tamen animaduertunt, eiusmodi charitatis officium patri vel matrifamiliâs vehementiùs displicere, abstineant: plus enim DEO placet pax domestica, quàm eleemosyna ab inuitis extorta.

Ancillæ & famuli minuta quædam inconsultis dominis in eleemosynâ erogare non prohibentur.

Magis placet DEO pax domestica, quàm eleemosyna ab inuitis extorta.

CONIUNXIMVS autem hoc loco famulos, vxores, liberos, & alios quosdam, non quòd eadem, aut par omnium sit ratio; Certum est enim, permulta in hoc genere concedi vxoribus, quæ non liberis; & hîs rursus quædam, quæ non famulis, aut ancillis, cæterisque inferioris ordinis domesticis; sed quò generatim iudicaremus, nisi euidentis necessitas aliud suadeat, aliena inuadere, & in pauperes distribuere nulli fas esse. Et quidem ad vxores quod attinet, certum est, illas ex iis rebus, quarum plenum dominium, legitimamque administrationem obtinent, æquè eleemosynam donare posse, ac maritos ipsos.

Non eadem eadem eleemosynæ facultas est vxoribus, liberis, & famulis.

VT autem constet, quænam illæ sint, adeoque quando, maritis inconsultis, pauperibus benignè facere inculpatè possint, & quando rursus legitime id non possint, aduertendum est, bona

H 2 vxoria

Bona vxoria
quadripartita.

vxoria, hoc est, qualia vxores habere contingit, quadripartita esse. Habent enim, aut certè habere possunt dotalia; habent paraphernalia, seu doti accessoria; habent propria industria acquisita; habet tandem quædam cum maritis communia, cuiusmodi sunt ea, quæ constante matrimonio communi labore & studio cõquisiuerunt. Iam ex his spectandũ & definiendum est, quid in re eleemosynaria queat vxor, marito nõ consulto; quid item eodem inconsulto, non queat, quamuis ex his non præcisè.

Vxor nulla habet bona, quæ eleemosynæ materia esse non queant.

Seclusa extrema necessitate, vxor nec dotem, nec dotis partem, nec dotis fructus in eleemosynam convertere potest.

Et primò quidem certum est, nullum esse bonorum vxoriarum genus, quod in eleemosynarum materiam verti non valeat; quippe cùm contingere queat, vt extrema necessitas occurrat, neque vllum tamen ex iis omnibus vitæ naturæque propriæ sustentandæ necessarium existat. Extrema autem necessitate seclusa vxor neque dotem, neque aliquam dotis partem, neque dotis fructus, absque mariti consensu in eleemosynam erogare potest. Non dotem aut dotis partem; quia etsi vtriusque ius maneat penes vxorem, cura tamen & administratio transit ad maritum. Neque fructus rursus, quia hi propter onera matrimonij proprii sunt mariti & quò ad dominium, & quò ad administrationem. Quod rursus confirmat, vxorem, inconsulto marito, dotem, aut dotis partem abalienare non posse. Quandoquidem vt integri fructus pendet ex integra dote; ita pars fructuum dependet ex dotis parte. Fructus autem pleno iure pertinent ad maritum.

Ex bonis paraphernalibus, vxor in eleemosynas erogare potest, quantum et quando velit.

CONTRA verò quòd paraphernalia, hoc est, doti accessoria, & quò ad vsum, & quò ad dominium, & quò ad reliqua omnia vxoris sint propria, potest illa, marito nõ consulto, ex illis quantum velit, & quando velit, & quoties velit, in pauperes, vel alias quascunque pias causas erogare; nisi forsan domestica paupertas aliud suadeat, vel aliud quoque postulet. Nam si maritus, vel liberi, vel alij domestici egerent, contra charitatis ordinem cõmitteret, si in exteros illa erogaret. Notum est enim illud Apostoli: *Si quis suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.* Et quod de paraphernalibus hoc loco assertum est, hoc ipsum de iis quoque, quæ propria industria conquisiuit, accipi potest: Nam horum quoque plenum dominatum, liberamque dispensationem obtinet.

1. Timo. 5.

Quæ propria industria acquisiuit vxor, in pauperes infumere nõ prohibetur.

Ex

Ex communibus autem, quòd neque integrum illorum dominium, quod ad liberam dispensationem est necessarium; neque legitimam quoque eorundem administrationem habeat, pro suo arbitrio erogare non potest: Attamen quòd materfamiliàs existat, & ea ipsa bona suo quoque modo ad se pertineant, (siquidem matrimonio soluto sua etiam quota ex iis ad se redit.) potest viri consensu non quæsito, modicas & quasi communes eleemosynas, (quales sunt quotidiana illæ, quæ ostiatim mendicantibus donari solent) ex bonis vtrisque communibus elargiri. Et quamuis sordidus maritus iubeat, ne id faciat, debet nihilominus apud se statuere, non simpliciter inhibere; sed tantum, ne modum excedat, præscribere: Tum rursus id sibi in ea re licere, quod cæteris honestorum coniugum consortibus communiter hîc licet: Tum demum virum ita caput rerumque domesticarum administrum esse, vt ipsa tamen non sit illius serua aut ancilla; sed socia non solum ad sobolis procreationem, verum etiam ad rei familiaris curam & administrationem.

Imò verò si vxor animaduerneret, maritum suum, vsque adeò inhumanum, tenacem, & sordidum, adeoque salutis suæ oblitum, vt nullam miserorum rationem, nullam de æterna vita cogitationem habere videretur, quò cladem in hoc vel in altero sæculo illi impendentem arceat, exemplo Abigaelis vxoris Nabal, largiores quandoque eleemosynas ex bonis communibus erogare poterit. Nec enim aliud hîc agit, quàm quòd arte quadam mariti salutem procuret, pestemque, quæ ceruici illius impendebat, eleemosynarum vi, pauperumque intercessione aliò transferat, aut non nihil saltem mitiget. PATET hinc ergo, vxores nemine consulto, eleemosynam interdum dare posse. Possunt hoc enim extrema urgente necessitate, si mariti absunt, vel præsentibus non succurrunt: Possunt rursus ex doti accessoriis, propriæque industria acquisitis; possunt tandem ex bonis communibus, si communem modum & consuetudinem non excedant.

POSSUNT ne in his casibus tantum? nequaquam. possunt idem quoque, si maritos habeant fatuos, vel ea mente præditos, vt neque sua, neque aliena administrare queant. Nam furenti marito, nisi per legitimum magistratum alius curator datus fuerit, totius domus cura & administratio deuoluitur ad vxorem. Potest

H 3 idem

Vxor ex bonis communibus communes eleemosynas donare potest.

Vxor viri socia, non solum ad sobolis procreationem, verum etiam ad rei domesticæ curam & administrationem.

Vxores maritorum tenacitate, liberalitate in pauperes copensare possunt. 1. Reg. 25.

Vxores, quibus bonorum administratio quacunque de causa commissa est, possunt liberè eleemosynas donare.

idem rursus mente & ratione valens vxor, si maritus agit peregrè, vel exulat, vel alia quacunque de causa abest; neque domus suæ curam alteri, quàm vxori, dum excederet, commisit. Potest idem postremò, si maritus aliquò se conferens, certam pecuniæ summam, vnde in illius absentia se alat, ipsi assignauit, si quid parcè frugaliterque viuens, geniumque suum defraudans, inde forsan comparferit. Sunt aliæ causæ & casus, quæ eandem facultatem vxori faciunt, sed hi sunt præcipui. Denique potentum ac diuitum vxoribus (ad has enim spectat, quicquid de vxoribus, earundemque in re eleemosynaria facultate hîc disputatum est, pauperula enim nihil, aut parum habent, quod donent) non desunt multæ honestæ, & iustæ commiserationis causæ; sed, quod dolendum est, plerisque magis deest voluntas & animus, quàm potestas. Comperias enim multas, suis maritis multis partibus tenaciores & fordidiore.

Filii familias ex
iis omnibus, quæ
iusto titulo ad se
pertinent, pau-
peribus benignè
facere possunt.

Filij parentibus
superfluis, bo-
norum illorum
non sunt Domi-
ni.

QVÆ de vxoribus hoc loco asserta sunt, ea certa quadam analogia ad liberos quoque trahi possunt: Nam ipsi quoque à parentum suorum bonis & facultatibus non sunt prorsus alieni; tãetsi dum parentes supersunt, illorum non sunt Domini; alioquin enim refragantibus liberis, qui genuerunt, ab alienare nõ possent; hoc autem falsum, & à recepta consuetudine alienum est. Ad hæc vt vxores, præter dotem, habent paraphernalia, manuum opera & industria parta; ex dimenso suo comparata, aliæque eiusmodi, ex quibus egenis benignè facere possunt; ita filij vel habent, vel habere possunt castrensia; cuiusmodi sunt, quæ hasta iustòq; Marte compararunt. Quasi castrensia, cuius generis sunt ea, quæ lingua vel calamo, hoc est, docendo, aduocando, scribèdo, aliâq; similia tractando adepti sunt. Honoraria, qualia sunt, quæ ex parentû, vel aliorum liberalitate obuenerunt. Studiis deniq; vel alimentis, vel peregrinationib; &c. deputata, ex quibus omnibus, siquid reliquû fuerit, in pauperes **C H R I S T I** misericordiam exercere possunt.

TANDEM vt vxores habent bona cum maritis communia, vnde communes eleemosynas elargiri possunt, & magnas quoq; , si maritorum voluntas accesserit; ita illi habent sua aduentitia & prouectitia, quæ ipsa quoque, si parentum studium non defuerit, in eleemosynarum materiã vertere possunt. Quòd si nihil horum omnium ad manum fuerit, & tamen quibusdam vehementer egenti-

egentibus benefacere cupiunt, caueant, ne ex paternis bonis plus in pauperes erogent, quam præfens neceffitas depofcit, & rei familiaris ratio commodè permittit, ne vel turbas domi excitent, vel pauperum caufa modicum subducere affueti, propria caufa furandi occafionem inde accipiant.

QVOD ancilla & famuli, cæteraq; feruitia ex herilibus bonis in pauperes erogare queât, dictum est antè. Quid verò ex proprio peculio impenfæue operæ mercede in eo genere valeant, difputationem nõ habet. Certũ est enim, de propriis insumere hîc poffe, quantum libuerit. Nam quicumq; potest libere donare, vel abalienare, is eleemofynã quoq; donare non prohibetur. Refert autem non parum, ex propriisne donet, an ex herilibus: Etenim dum ex herilibus, heri voluntate accedente vel non reclamante, erogant, totius operis fructus manet penes herum: Attamẽ meritũ, quod fuæ bonæ voluntati debebatur, in alterũ non transmigrat. At verò dum ex propriis donant, foli ipfi donati muneris fructu gaudent.

QVOD fi famulæ vel famuli, in fcis vel reclamãtib; Dominis, egenis oftiam mendicantibus nihil dare poffunt, nifi admodum parum, vt paulò antè expofitũ est, multò minũs iisdem Dominis in fcis, aliis qui non egent, vel eo modo nõ egent aliquid donare poterunt. Quare & fuę & aliorum quoque confcientiã malè confulunt, qui ancillas vel alios familię ministros inducunt, vt hoc vel illud clanculum è penu, vel alio loco subductum, fibi vel alteri impertiantur, etiamfi subducta precij fint non admodum magni. Committitur hîc enim quẽdã iniuftitia, & sternitur via ad maiora furta, vt pbat experiẽtia. Quòd fi alicui è famulis domus cura demãdata fuerit, vt Eleazaro, Damafco, Abrahamo, & Iofepho Phutipharis Ægyptij, poterit is cæteris liberius eleemofynas dare. Nã etfi eiusmodi curatores magis inftituantur, vt rem augeant, q̃ vt multa erogent; poterunt ea tamen in pauperes erogare, quæ Dominus iure meritõq; debuiffet, fi adfuiffet, aut rebus fuis pfuiffet.

QVOD de Monachis? nunquid illis etiam ex monafterij bonis pauperibus benefacere ius est? Quid illis ea in re liceat, dum ftudiorum caufa in Academiis verfantur, vel aliãs peregrè agunt, indicatum est paulò antè. At verò dum intra Monafterij fepta degunt, nulliusque rei curam fortiti funt, nihil citra præfeftorum facultatem in pauperes erogare deberent, nifi magna admodum necef-

Periculofum est vel modicũ pauperum caufa, pauperibus, vel Dominis subducere.

Multum intereft, pprium ne dones tanquam Dominus, an alterius tanquam minister.

Graue peccatũ est, ministros inducere vt quacunq; de caufa Dominis furent.

Genef. 15.
Genef. 39.

Quæ oneribus
monasteriorum
sustentandis, ne-
cessaria nõ sunt,
per superiores
in egenos expo-
ni possunt.
Opulenta mona-
steria peculiari
ratione obligan-
tur ad opera mi-
sericordiæ.

necessitas vrgeret, cui Prælatus non succurreret. Verùm si Abba-
tes, aut Monasteriorũ præpositi sunt, aut vniuersalem totius Cœ-
nobij moderationem & administrationem susceperunt, liberè
ea, quæ oneribus monasterij sustentandis necessaria non sunt, in
egenos & pauperes exponere possunt. Nam præterquam quòd
communi lege ad hoc teneantur, primi quoque fundatores pe-
culiari quadam ratione illos ad hoc obstrictos voluerunt; alioqui
enim tam illustribus & opulentis censibus cœnobìa non ditaf-
sent; Attamen quòd communitati difficilius, quàm priuatæ per-
sonæ prospiciatur: Nam & diutius viuit, & pluribus indiget, sicut
multa quoque membra continet, & plura onera sustinet, & ne-
gligentiùs plerunque curari solet, prout quisq; in propriis, quàm
in communibus curandis consuevit esse vigilantior, non est ita
facile iudicare, quid cuique monasterio redundet. Hoc ipsum ta-
men, quod absolutè redundat, in pauperes erogatum oportet.

Episcopi, cæte-
riq; Ecclesiæ præ-
lati miserorum
omnium patres
esse debent.

QVÆ de Abbatibus religiosorum quæ hominum præpositis
hïc dicta sunt, ea ad Episcopos, Pastores, ceterosque clero adscri-
ptos, suo etiam modo trahi possunt; siue illi cœsum, quos ex suis
sacerdotiis colligunt, statuatur Domini; siue secus. Certum est
enim; quod suæ personæ, suisue necessariis sumptibus absolutè re-
liquum est, illud si non lege iustitiæ, lege sanè misericordiæ in
pauperes, vel alias pias causas infumere debere. Nam si populares
ad illud obligantur, vt suprà expositum est fuisè, multò magis Ec-
clesiæ Pastores & Prælati, vt quos ratione personæ, quam in Ec-
clesià sustinent, omnium miserorum patres esse oporteat. Cùm
enim à cura illa, quam matrimonij iugo pressi, vxoribus, liberis,
cæterisque familiæ membris impendere solent, sint absoluti,
pietatisque studiis ex destinato consecrati, status illorum postu-
lat, vt orphanorum, viduarum, aliorumque desertorum ac mise-
rorum hominum singulares patronos sese exhibeant, adeoque vt
censuum suorum reliquias, non in equos, aut canes, aut histrio-
nes, &c. cum non parua fidelium offensione, suæque salutis per-
niciæ profundant; sed piè religiosèq; inter pauperes dispertiant.

DE iure porrò, quod Clericis in fructus, quos ex beneficiis
percipiunt, competit, non est hïc disputandi locus. Est enim res
hæc perplexa, & non modò inter Canonum interpretes, sed inter
Scholæ quoq; Theologos non parū controuersa: Solùm dixerim
quic-

quicquid sit de absolute residuo, hoc est, de eo, quod clerico pro status sui ratione nullo modo est necessarium, si parè sobrièque viuendo aliquid ex iis reliquum fecerit, quæ secundùm bonorum & sapientum virorum iudicium, personæ suæ honestè sustentandæ omnino censebantur necessaria, perinde de illo residuo statuere posse, ac de eo, quod hæreditario iure, aut alio iusto titulo illi obuenerat. Quod hîc assero, vno aut altero exemplo explano.

SIT Episcopus, cui ex Ecclesia, cui legitimè præest, in singulos annos proueniant decem ducatorum millia; ad honestam autem sui status sustentationem, bonorû virorum æstimatione, sat sint septem millia, & illa quoque, eorundem iudicio, omnino sint necessaria, iam hîc redundât tria millia: hæc, vt tutior & communior habet opinio, tametsi opposita ab Ecclesia nec dum sit condemnata, erogare debet in pauperes, vel alias pias causas. Verùm si Præsul ille non quidem auarè & sordidè viuendo, (hoc enim vitij esset potius, quàm virtutis: decet namque communes fidelium patres liberales esse;) sed sumptus non necessarios minuendo & moderando, parcèque & sobriè, vt pium prudentemque patrem-familiâs decet, victitando, ex septem illis millibus mensæ suæ deputatis, reliquum fecerit aureos mille, hos in pauperes erogare non obligatur; sed vel in illos, vel in alios infumere potest, perinde ac si in deserto loco inuenisset, aut ex hæreditate accepisset; si quidem absolutus huius residui Dominus est.

EADEM analogia Decanus vel Præpositus, Archidiaconus, vel alia nobilis aut erudita persona singulis annis ex sacerdotio, quod administrat, percipiat mille, ab eadem autem sat sint illi octingenti; ducentis itaque in vsum pauperum à tota summa resectis, ita rem familiarem instituit, vt ex illis octingentis, quos sapientum iudicium mensæ vel statui illius tribuerat, anno euoluto 50. aut centum, aut plures quoque residuos faciat, hos citra vllum peccatum, non solum pauperibus cognatis donare potest, per modum eleemosynæ; verum etiam diuitibus, per modum liberalis cuiusdam donationis. Imò verò non modò secularibus Prælati licitum hoc videtur; sed religiosorum quoque præfectis, si quid certi ad suum statum, vel mensam deputatum habent. Ex hoc quoque inferri potest, Sacerdotes, qui obtinent beneficia

Clerici illius partis beneficij, quæ ad honestam sustentationem omnino est necessaria, sunt Domini.

Sacerdotes, qui obtinent beneficia

ficia vsque adeò tenuia, vt inde se alere vix queant, de vitæ residuo testari possunt.

vsque adeò tenuia, vt miserè victitando vix inde se alere queant, quæ hinc comparcunt, & in vita, & in morte quoque, cuiusque voluerint, donare vel legare posse, perinde ac si essent mera patrimonialia: verùm de his non est hic disputandi locus.

Quod ad omnes pertinet, ab omnibus approbari debet.

SOLVM hîc explicandum restat, an Capitulum Præpositi, accedente quorundam, etsi non omnium, consensu, ex communibus Capituli bonis eleemosynam largiri iure possint. Ad quod breuiter respondemus, de bonis, quæ inter singulos, ex æquo, vel pro meritorum ratione diuidi debent, nisi singuli, quorum interest, approbent, legitimè id facere non posse. Nam quod ad omnes pertinet, ab omnibus approbari debet. Secludimus hinc semper oppositas consuetudines, sicubi obtinuerunt: Tum extremam rursus, vel quasi extremam pauperum egestatem; Tum non vulgarem denique Ecclesiæ vel Reipub. necessitatem. Nam vbi aliquid istiusmodi interuenerit, ibi Collegio, vel maiori illius parti, liberiùs de communi censu disponere potestas erit; præsertim si, qui, ne id fiat, obnituntur, nullius necessariæ rei indigent. Quandoquidem si ipsi æquè egerent, atque illi, quibus ex communibus bonis prospicitur, potiùs illorum quàm horum rationem habere oportebit.

Quid collegiũ, vel maior illius pars possit in bonis collegio communibus.

PORRO autem post factam inter singulos Canonicos, vel collegas diuisionem; si qua adhuc sunt reliqua, quæ non asseruantur in priuatam singulorum; sed ad aliquam communem vel publicam vtilitatem, ea Collegium vel maior illius pars in eleemosynam, vel aliud religiosum opus iure conuertere potest, etiam si singuli collegæ vel socij non assentiantur; Siquidem in eiusmodi casu est, si maior Collegij portio sua voluntate accesserit. Quod hic dictum est de Collegio Clericorum vel Canonicorũ, hoc ipsum de mercatorum vel aliorum quoque ex æquo aliqua in re participantium societate, vel communitate accipi potest: æqua enim in iis omnibus apparet ratio. Et hæc de iis breuiter, qui eleemosynam dare possunt; proximum est, vt de rebus vel bonis, quæ ordinariè vel extraordinariè in eleemosynarum materiam verti queant, paucis quoque disseramus.

De rebus, quas in eleemosynam erogare licet, vel non licet.

CAPVT OCTAVVM.

ET SE